

Theater Na de Dam
Atelier

DE WIGWAM: HET BEGIN

Thema's: Arbeidseinsatz, Onderduiken, Soldaten, Verzet

Locatie: Diever, Nederland

Door: Leander Breen

Dit verhaal is van Hilbert, Fokke, Thijs, Roelof, Roelof en Hermannus, zes jongemannen uit Diever die zich ten tijde van de Tweede Wereldoorlog aansloten bij het verzet. Toen ze merkten dat ze niet langer veilig waren, groeven ze een hol waar ze zich maandenlang in wisten te verschuilen. Maar hoe lang blijft zo'n hol geheim?

TIP: Deze tekst is samen te lezen met DE WIGWAM: HET EINDE

PERSONAGES BENTHE – MOEDER ROELOF / HILBERT
HATEYA – SOLDAAT 1 / FOKKE
LIZA – SOLDAAT 2 / THIJS
KAJ – ROELOF 1
MINKE – ROELOF 2
RIËT – HERMANNUS

Alle zes acteurs staan voor het publiek en introduceren kort de personages

MINKE Gerrit Temmingh, de plaatselijke politiemann
Die kwam terug na het einde van de oorlog
Gerrit is op zevenenzeventig-jarige leeftijd overleden in 1996

HATEYA Geert Koster, 'ome Joop', overleefde de oorlog ook,
maar verloor zijn zoon Frans
Ome Joop is op zesennegentig-jarige leeftijd overleden in 1996

KAJ Roelof Pot had het geluk om op het juiste moment
op een andere plek te zijn en overleefde de oorlog

Hij is in 2020 op achtennegentig-jarige leeftijd overleden, in Diever

RIET Jim en Harry, de Amerikaanse vliegeniers,
hebben nog meegevochten bij de bevrijding van Dokkum
Op 13 mei 1945 zetten Jim en Harry
weer voet op Amerikaanse bodem

LIZA En de rest?

BENTHE Noem het verraad, of noem het mishandeling...

LIZA Het begon allemaal met het bericht voor de arbeitseinsatz...

BENTHE Het dwangbevel voor jonge, Nederlandse mannen
om zich bij het Duitse leger aan te sluiten

LIZA Zo ook hier, in Diever, bij Roelof

BENTHE HATEYA EN LIZA veranderen in MOEDER ROELOF, SOLDAAT 1 en SOLDAAT 2. De andere acteurs gaan naar de zijkant van het podium en kijken mee

MOEDER Verstop je, verstop je, Roelof!
ROELOF Snel!
De schuilkelder in!
Hup, schiet op, weg!
Ik moet de deur open doen voor die soldaten

SOLDAAT 1 Goedemiddag
Uw zoon kan niet lezen?
Op bevel van de Duitse Weermacht moeten alle mannen
zich aanmelden voor de arbeidsinzet

MOEDER Mijn zoon is al een tijdje niet thuis gekomen...
ROELOF

SOLDAAT 1 Dat zullen we nog wel eens zien!
Mannen, zoeken, overal

MOEDER Oh nee, nee nee
ROELOF Blijf alstublieft van mijn spullen af

SOLDAAT 1 U maakt het een stuk makkelijker als u uw zoon aan ons geeft

MOEDER Ik weet echt niet waar hij is
ROELOF

SOLDAAT 1 *(tegen zijn collega)* En?

SOLDAAT 2 Boven ook niets

SOLDAAT 1 Mevrouw, uiteindelijk gaan we uw zoon vinden
Goedemiddag

SOLDAAT 1 en SOLDAAT 2 vertrekken. ROELOF 1 komt tevoorschijn

MOEDER Roelof, het is hier niet veilig meer
ROELOF

Alle acteurs komen weer op. Iedereen verandert in de rol van jonge Dieverse verzetsheld, dus de volgende personages: FOKKE, ROELOF 1, ROELOF 2, HILBERT, SJORS en HERMANNUS

FOKKE Ik wil er alles aan doen om zoveel mogelijk mensen uit handen van die klote-Duitsers te houden

ROELOF 1 Ik moest gister nog de schuilkelder in

ROELOF 2 Onderduiken in Diever is toch veel te gevaarlijk

FOKKE Ze pakken je op, vooral als je verzetswerk verricht

ROELOF 2 Zoals wij

HILBERT We brengen onderduikers onder

ROELOF 1 Verspreiden illegale blaadjes

HERMANNUS En overvallen contributiekantoren

THIJS We moeten ook niet in Diever onderduiken

HILBERT Waar dan wel?

FOKKE In het bos

ROELOF 2 We bouwen daar een tent!

FOKKE Een Wigwam

THIJS Een Wigwam?

HERMANNUS Fokke!

ROELOF 1 Ach Fokke, houd je bek

THIJS Ff serieus nu
Focus
Oké, luister

Ze staan dichtbij elkaar, met hun armen over elkaar heen, zoals bij een teambespreking

THIJS Een hut is geen gek idee

HILBERT Een ondergrondse hut

THIJS Roelof?

ROELOF 2	Ja, wat is er
THIJS	Nee, ik bedoel andere Roelof
FOKKE	Roelof Pot?
ROELOF 1	Ik heb het tegen jullie beiden
FOKKE & ROELOF 1	Tegen ons?
THIJS	Nee, tegen Roelof en andere Roelof
FOKKE	Ja stop ff Dit is verwarrend Met twee Roelofs
HERMANNUS	We moeten schuilnamen hebben Dat is niet alleen veiliger maar ook een stuk helderder
THIJS (MAX)	Noem mij voortaan maar Max
HERMANNUS (PIET)	Piet
ROELOF 1 (SJORS)	Sjors
HILBERT (BERT)	Bert
ROELOF 2 (DOLF)	Dolf

Vanaf nu staan de personages met hun schuilnamen in het script

MAX	Okee Focus Een tent...
DOLF	Waarom heeft Fokke geen schuilnaam?
FOKKE	Ik word straks al opgepakt En ik denk dat die schuilnamen pas na mijn arrestatie zijn bedacht
MAX	Dus historisch gezien zijn we in scène 1 al fout?
SJORS	Nee, de Duitsers zijn fout Wij zijn de goeie
MAX	Ik bedoel als je kijkt naar de geschiedenis
SJORS	Dit wordt een hele ingewikkelde avond
FOKKE	<i>(tegen publiek)</i> Je hoeft ook niet constant de namen te onthouden

hoor
Zie ons maar als de groep jonge mannen
die in het Dieverse verzet zitten

MAX Oké, focus op de hut
Roelof en Roelof, jullie gaan een veilige plek uitzoeken
voor een schuilplaats
Ik stel voor om op landgoed Berkenheuvel iets te gaan zoeken
Het bos dat hierachter ligt
Daar kun je makkelijk verdwalen
Laten we daar een onopvallende zandheuvel uitgraven
en er een schuilplaats bouwen

BERT En dit moet morgen af zijn?

MAX Nee joh, na een paar maanden is het vast wel af
En dan kunnen we er verdwijnen als het voor ons niet meer veilig is

FOKKE En we noemen hem: de Wigwam

ALLEN *(door elkaar)* Wat? – De Wigwam? – Komt hij weer aanzetten met de
Wigwam – Waarom de Wigwam? – Heel lame – Wat een kutnaam –
Waarom heet het de Wigwam?

MAX *(hard)* Kop erbij houden
Hallo!
Focus

FOKKE Ik hou gewoon van indianenverhalen, daarom heet het de Wigwam

PIET Het is al goed
We noemen het de Wigwam

SJORS Nou hup, we moeten zoeken
En dan: graven

Iedereen gaat af, klaar om te beginnen met het plan

In 2022 ging de voorstelling 'Ondergronds' in première in Diever (regie: Leander Breen – productiehuis: Roestvrij Theater). Een voorstelling over zes dappere jongens, die weigerden zich bij het Duitse leger te voegen en zich letterlijk ondergronds verschuilden. De jongeren die de voorstelling maakten en speelden, stelden zichzelf de volgende vraag: wat zou jij doen als de nazi's je zoeken, maar je liever verzetswerk tégen hen verricht?